

Motion till riksdagen 2025/26:1661

av Emma Ahlström Köster m.fl. (M)

Nationell strategi mot stranderosion

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stranderosion orsakad av havet bör omfattas av det statliga ansvaret för naturolyckor och om att se över om stöd från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) därför bör utvidgas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta fram förslag till förenklat och samordnat regelverk för strandfodring, med en tydligt huvudansvarig myndighet, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om skyldigheten för kommuner att betala för sand från statens havsbotten som återförs till erosionsdrabbade stränder bör tas bort eller kraftigt reduceras och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta fram en särskild nationell handlingsplan mot stranderosion, där Skåne pekas ut som pilotregion, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inleda pilotprojekt med naturbaserade lösningar som ålgräsplantering, kombinerat med tekniska skyddsåtgärder, för att pröva och utvärdera olika metoder i samverkan med forskningsinstitut och berörda kommuner och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kommunernas arbete genom att integrera lokala kustzonsprogram och riskkartläggningar, som de i Vellinge och Lomma, i den nationella klimatanpassningsstrategin och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kusten är området mellan hav eller sjö och land. Stränder, hamnar och kustsamhällen har i alla tider varit attraktiva för handel, transporter, boende och rekreation. Men

stigande havsnivåer till följd av klimatförändringar innebär allt större risk för översvämning och erosion.

Kustlinjen förändras naturligt, men mänskliga ingrepp har ofta förvärrat erosionen. När stränder krymper och mark försvinner hotas både bostäder, infrastruktur, naturvärden och turismnäring. Kostnaderna blir mycket stora, men i dag bär kustkommunerna nästan hela bördan själva.

De skånska stränderna vid Skanör–Falsterbo, Lomma–Bjärred, Ystad–Löderup, Åhus–Yngsjö, Abbekås, Böste, Ribersborg, Sandhammaren och delar av Kullahalvön såsom Viken, Nyhamnsläge och Jonstorp är fortsatt bland de mest utsatta.

Stormen Babet (oktober 2023) och efterföljande skador har fått långtgående effekter. Vid Knäbäckshusen på Österlen har erosionen accelererat så kraftigt att delar av stranden försvunnit.

Under 2025 tvingades kommunen att stänga av området för allmänheten av säkerhetsskäl, då marken och trappor mot stranden rasat och träd fallit.

Förstudie Kustzon (2025) från Region Skåne visar att klimatrisker som stranderosion redan har märkbara konsekvenser och att kortsiktiga åtgärder är nödvändiga. Rapporten konstaterar också att nuvarande praxis ofta lutar mot hårda konstruktioner, medan naturbaserade lösningar och reträtt från riskzoner ännu inte används i tillräcklig omfattning.

Vellinge kommun fortsatte under 2024–2025 arbetet med nya samrådsunderlag för vattenverksamheter som omfattar kustskydd i bland annat Kämpinge strandbad. Där framgår tydligt att kommunens egna resurser inte räcker utan långsiktig statlig finansiering.

Lomma kommun har infört krav på att nybyggnation ska ha en lägsta bygghöjd på 3 meter över havets medelvattenstånd. Man arbetar med att förnya och förstärka kommunens skydd mot översvämningar genom att skapa fler ytor för att hålla kvar vatten (t.ex. dammar och vegeterade ytor) och genom dagvattenhantering. Vallarna byggs och dimensioneras för att klara framtida regulatoriska klimat- och havsnivåscenarier och har utformats så att de bevarar natur- och rekreationsvärden i landskapet.

Ärendepolicyn för stranderosion i Skåne (2023) används nu i skarpt läge av kommunerna för att hantera tillståndsfrågor 2024–2025. Den visar på behovet av förenklade processer och tydligare ansvarsfördelning mellan stat, länsstyrelse och kommun.

Dessa exempel visar att erosionen i Skåne inte bara är ett framtidsscenario utan redan påtagligt påverkar samhällen, infrastruktur och kulturmiljöer. Kommunerna agerar, men utan statlig samverkan, långsiktig finansiering och ett tydligare regelverk riskerar åtgärderna att bli både dyra och otillräckliga.

Brister i nuvarande system

I dag finns vissa möjligheter till statligt stöd via MSB, men erosion orsakad av havet undantas. Kommunerna tvingas dessutom att betala för den sand som de återför till stränderna genom strandfodring, trots att samma sand ingår i ett naturligt kretslopp. Detta är orimligt.

Regelverket för strandfodring är både dubbelt och motsägelsefullt: miljöbalken och kontinentalsockellagen överlappar, olika myndigheter gör olika bedömningar och regeringen kan överpröva även domstolsbeslut. Detta leder till utdragna processer och ibland avslag trots att alla fackmyndigheter är överens.

Den nationella klimatanpassningsstrategin (prop. 2017/18:163) pekar ut behovet av åtgärder mot erosion men lämnar i praktiken frågan åt forskning och utveckling. Problemet för kommunerna – hur de ska hantera befintlig bebyggelse och skydda invånarnas hem, företag och infrastruktur – riskerar att lämnas orört.

För att möta hotet från stranderosion krävs att staten tar ett större ansvar.

Kommunernas befintliga program och riskkartläggningar, som i Vellinge och Lomma, måste integreras i den nationella planeringen. Pilotprojekt med naturbaserade lösningar, som ålgräsplantering i kombination med skyddsvallar, bör finansieras av staten och utvärderas vetenskapligt.

En nationell handlingsplan måste tas fram, med Skåne som pilotregion. Endast så kan vi säkerställa att svenska kustområden även i framtiden är attraktiva, trygga och hållbara miljöer för människor, företag och natur. Det är hög tid att staten tar ett tydligt ansvar för att skydda våra kuster. Sverige har inte råd att vänta.

Emma Ahlström Köster (M)

Boriana Åberg (M)

Ludvig Ceimertz (M)

Lars Johnsson (M)

Ulrika Heindorff (M)

Lars-Ingvar Ljungman (M)

Noria Manouchi (M)

Peter Ollén (M)

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)